

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาคนให้มีศักยภาพและขีดความสามารถด้านต่าง ๆ ที่จะดำรงชีพอยู่ได้อย่างมีความสุข รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข รวมทั้งเป็นพลังสร้างสรรค์การพัฒนาประเทศอย่างยิ่ง การพัฒนาการศึกษาในระยะเวลาที่ผ่านมาถือว่าประสบความสำเร็จระดับหนึ่ง ภายใต้บริบทหรือสภาวะแวดล้อมในขณะนั้น แต่ในขณะเดียวกันก็ทำให้เกิดปัญหาที่สั่งสมกันมาจนถึงปัจจุบัน ดังนั้นบทบาทการศึกษาสำหรับปัจจุบันและอนาคตตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2540) จึงได้ปรับแนวคิดการพัฒนาจากเดิมที่เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นจุดหมายหลักของการพัฒนาอย่างเดี่ยวมาเป็นการเน้นคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา เพราะคนเป็นตัวชี้วัดของความสำเร็จในทุกๆ เรื่อง ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องพัฒนา "คน" ให้เต็มศักยภาพ ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา ประชากรของประเทศจำเป็นที่จะต้องได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 8 (2) กล่าวว่า "ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา" ซึ่งเป็นหลักการสำคัญของรูปแบบการจัดการศึกษา ในปัจจุบัน และในอนาคตที่จะต้องให้สังคมทุกสังคม ชุมชนทุกชุมชน ตลอดจนองค์กรต่างๆ ได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และมาตรา 9 (6) ได้บัญญัติเกี่ยวกับโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาโดยให้ยึดหลักการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันการศึกษา สถานประกอบการ และสถาบันอื่น ดังนั้นบทบาทและภาระหน้าที่ของการจัดการศึกษาในปัจจุบันและในอนาคต จะไม่ใช่เรื่องของครูและโรงเรียนเท่านั้น ทุกฝ่าย ทุกองค์กร ทุกสถาบันจะต้องเข้ามามีบทบาท มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน

เพื่อให้การบริหารโรงเรียนและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ในเวลาต่อมา กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543(กระทรวงศึกษาธิการ .2543 : 27-28) เมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม 2543 และกำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งมีคณะกรรมการสถาน

ศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารและการจัดการศึกษา

และเพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่ให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานั้นท้องถิ่นที่สามารถจัดการศึกษาได้ในปัจจุบันคือเทศบาลและเมืองพัทยาที่มีการจัดการศึกษาในทุกๆระดับโดยมีสำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น กรมการปกครอง ได้รับมอบหมายจากกระทรวงมหาดไทยให้มีหน้าที่ดูแล ส่งเสริมและสนับสนุนให้หน่วยงานปกครองท้องถิ่น ซึ่งก็คือเทศบาลและเมืองพัทยา สามารถดำเนินการจัดการศึกษาทั้งในและนอกระบบโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

เทศบาลเมืองสุโขทัยได้ดำเนินการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตั้งแต่ระดับชั้นเด็กเล็กจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมาเป็นเวลานานหลายสิบปีมาแล้ว

แต่จากข้อมูลทางการศึกษาในแผนพัฒนาการศึกษาของเทศบาลเมืองสุโขทัยธานีที่ผ่านมา พบว่าการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลยังมีขีดจำกัดในเรื่องที่ตั้งอาคารสถานที่ อัตราส่วนห้องเรียนต่อนักเรียน อัตราส่วนครูต่อนักเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคุณลักษณะของผู้เรียน และการบริการจัดการวัสดุ ครุภัณฑ์ประจำห้องพิเศษ ทั้งนี้เพราะโรงเรียนตั้งอยู่ในชุมชนเมืองทำให้สถานที่ค่อนข้างคับแคบ ไม่สามารถขยายตัวได้ ประกอบกับนักเรียนส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีฐานะปานกลางถึงต่ำและมักประกอบอาชีพค้าขายและรับจ้าง

ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะเป็นครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดเทศบาลเมืองสุโขทัยธานีจึงสนใจที่จะศึกษาถึงประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองสุโขทัยธานีและเทศบาลเมืองสวรรคโลกตามความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับเทศบาลในการปรับปรุงการดำเนินงานการจัดการศึกษาตลอดจนการพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับความต้องการของท้องถิ่นและสอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้ปกครองชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้บริหารเทศบาลต่อไป

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ของโรงเรียนสังกัดเทศบาลในจังหวัดสุโขทัย ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดสุโขทัย ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามสถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตของเนื้อหา

การศึกษาและเปรียบเทียบประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนสังกัดเทศบาลในจังหวัดสุโขทัย ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนสังกัดเทศบาลในจังหวัดสุโขทัยครั้งนี้มีขอบเขตเนื้อหา ในด้านต่อไปนี้

- 1.1 ด้านการบริหารงาน
- 1.2 ด้านคุณลักษณะของผู้บริหารและครูผู้สอน
- 1.3 ด้านคุณลักษณะของนักเรียน
- 1.4 ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้
- 1.5 ด้านแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้
- 1.6 ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน

2. ประชากรที่ศึกษา

ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนสังกัดเทศบาลในจังหวัดสุโขทัยที่ได้รับการแต่งตั้งจากเทศบาลตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2543 จำนวน 2 เทศบาลและมีโรงเรียนสังกัด 4 โรงเรียน ได้แก่เทศบาลเมืองสุโขทัยธานี จำนวน 2 โรงเรียน และเทศบาลเมืองสวรรคโลก จำนวน 2 โรงเรียน ๆ ละ 15 คนรวมจำนวนทั้งสิ้น 60 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ สถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ

- 3.1.1.กลุ่มตัวแทนผู้ปกครอง ได้แก่ ผู้แทนผู้ปกครองนักเรียนและผู้แทนศิษย์เก่า
- 3.1.2 กลุ่มตัวแทนชุมชน ได้แก่ ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนองค์กรชุมชนและผู้ทรงคุณวุฒิ
- 3.1.3.กลุ่มตัวแทนของสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้แทนครู

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนสังกัดเทศบาลในจังหวัดสุโขทัยโดยครอบคลุม 6 ด้านดังนี้

1. ด้านการบริหารงานโรงเรียน
2. ด้านคุณลักษณะผู้บริหารและครูผู้สอน

3. ด้านคุณลักษณะของนักเรียน
4. ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้
5. ด้านแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้
6. ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงประสิทธิภาพในการจัดศึกษาของโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดสุโขทัย ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานว่าดีหรือไม่เพียงใด
2. เป็นข้อมูลที่จะนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา ปรับปรุงการบริหารงานของโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดสุโขทัยตลอดจนการคุณลักษณะของผู้บริหาร ครู และนักเรียน รวมทั้งการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน แหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ ให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครองและท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ประสิทธิภาพการจัดการศึกษา หมายถึง ความสามารถในการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติและเกณฑ์อื่นๆที่กำหนดไว้โดยครอบคลุมในด้านต่อไปนี้คือ

- 1.1 ด้านการบริหารงานโรงเรียน
- 1.2 ด้านคุณลักษณะผู้บริหารและครูผู้สอน
- 1.3 ด้านคุณลักษณะของนักเรียน
- 1.4 ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้
- 1.5 ด้านแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้
- 1.6 ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน

2. การบริหารงานโรงเรียน หมายถึง การบริหารบุคลากร งบประมาณ การจัดการกับวัสดุ ครุภัณฑ์ทางการศึกษาให้คุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ

3. คุณลักษณะของผู้บริหารหมายถึง ความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการ มีคุณธรรมจริยธรรม เป็นแบบอย่างที่ดี

4. คุณลักษณะของครูผู้สอน หมายถึง ความตั้งใจในการสอน ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ ความเอาใจใส่ต่อเด็กนักเรียน มีคุณธรรมจริยธรรม ความประพฤติตนที่เป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับนักเรียน

5. คุณลักษณะของนักเรียน หมายถึง ความประพฤติ การปฏิบัติตนของนักเรียนที่ปรากฏให้เห็นโดยเน้นในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่นักเรียนประพฤติปฏิบัติ

6. การจัดการกระบวนการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยวิธีต่างๆ เป็นกิจกรรมที่จะช่วยกระตุ้นให้การเรียนการสอนเป็นไปด้วยความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาไปตามเป้าหมายที่หลักสูตรต้องการ หรือช่วยให้การเรียนการสอนที่จะดำเนินการในครั้งต่อไปมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

7. แหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ หมายถึง การจัดอุปกรณ์การเรียนการสอน ห้องปฏิบัติการต่างๆที่เป็นประโยชน์ในการศึกษาหาความรู้ของนักเรียนที่โรงเรียนจัดให้มี ได้แก่ ห้องวิทยาศาสตร์ ห้องปฏิบัติการทางภาษา ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องสมุด สำหรับอำนวยความสะดวกให้กับนักเรียน

8. ความสัมพันธ์กับชุมชน หมายถึง การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนกับโรงเรียนให้แนบแน่นสามารถร่วมกันดำเนินกิจกรรมต่างๆของโรงเรียนอย่างมีศักยภาพ

9. โรงเรียนเทศบาล หมายถึง สถานศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองสุโขทัยธานี และเทศบาลเมืองสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย

10. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง คณะกรรมการของโรงเรียนที่ตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 หมวด 5 มาตรา 40 ประกอบด้วย

10.1 ผู้ปกครอง หมายถึง ผู้ที่มีบุตรหลาน หรือ ญาติพี่น้องที่กำลังศึกษาอยู่ในสถานศึกษาในขณะนั้น

10.2 ครู หมายถึง ผู้ที่ปฏิบัติการสอนและผู้ปฏิบัติสนับสนุนการสอนที่ปฏิบัติงานอยู่ในสถานศึกษาในขณะนั้น

10.3 องค์กรชุมชน หมายถึง กลุ่มหรือสมาคม หรือชมรม หรือที่เรียกชื่อเป็นอย่างอื่นที่เป็นที่รวมของกลุ่มคนที่มีวัตถุประสงค์ร่วมกันในการประกอบกิจกรรมหนึ่งในชุมชน เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มธนาคารข้าว กลุ่มกองทุนวิว กลุ่มธุรกิจชุมชน เป็นต้น

10.4 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง รูปแบบการปกครองท้องถิ่น 4 รูปแบบ คือ องค์กรการบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์กรบริหารส่วนตำบล และการปกครองรูปแบบพิเศษ ได้แก่ กรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา ที่อยู่ใกล้ชิดหรืออยู่ในเขตปกครองเดียวกันกับสถานศึกษา

10.5 ศิษย์เก่า หมายถึง ผู้ที่เคยศึกษาอยู่ในสถานศึกษามาก่อน

10.6 ผู้ทรงคุณวุฒิ หมายถึง ผู้ที่มีความสามารถ ความเชี่ยวชาญในด้านใดด้านหนึ่ง จนได้รับการยกย่อง การยอมรับ และเคารพนับถือจากคนในชุมชนให้เป็นผู้

รัฐประชาญ์ชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น ผู้นำทางศาสนา หรือผู้ที่ได้รับการ ยกย่องให้เป็นศิลปินแห่งชาติ คนดี ศรีสังคม อดีตผู้บริหารโรงเรียนที่เกษียณอายุแล้ว เป็นต้น

11. กลุ่มตัวแทนผู้ประกอบการ หมายถึง คณะกรรมการสถานศึกษาที่ ได้รับการคัดเลือกมาจากผู้ประกอบการนักเรียนและศิษย์เก่า

12. กลุ่มตัวแทนชุมชน หมายถึง คณะกรรมการสถานศึกษาที่ได้รับการคัดเลือกมาจากองค์กรชุมชนและผู้ทรงคุณวุฒิ

13. กลุ่มตัวแทนของสถานศึกษา หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้แทนครู

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม